

Treenigheten ifrågasatt – ett uppbrott från missionsarvet?

Svenska kyrkans internationella arbete har sedan försommaren hamnat i en förtroendekris. Det kollektcirkulär som sändes ut för Heliga Trefaldighetsdag eller Missionsdagen väckte kraftiga reaktioner. I kollektivädjan lades in en bearbetning av dagens kollektbön där Treenigheten förväntades tilltalas som »Fader och Moder, Son – Syster och broder, och Ande – livgiverska och inspiratör».

Återkommande försök har under flera år gjorts att förändra den bibliska gudsbilden till något som tänks ligga vår tid och kultur närmare. Och återkommande prövas från flera av Svenska kyrkans ledande företrädare hur långt man kan gå i sin nyteologi utan att bli motsagd. Genom en form av utnötningskrig flyttas positionerna fram. Att taktiken till vissa delar varit framgångsrik är uppenbart. I försöksordningen inför ny kyrkohandbok fick den givna inledningen »i Faderns och Sonens och den Heliga Andens namn» bli fakultativ. Med detta som utgångspunkt valde domkapitlet i Strängnäs stift tidigare i år att fria den präst som inledde församlingens gudstjänst »i Skaparens, Frälsarens och Livgiverskans namn». Den som på Svenska kyrkans hemsida söker »kristen tro för dig» möts av andra sätt att formulera Treenigheten under rubriken »Gud, Jesus och Helig Ande».

I nämnda kollektcirkulär leder dock ivern att formulera en alternativ lära om Gud till nya språng. Svenska kyrkans internationella arbete valde att kort kommentera den allvarliga kritiken. Svaret tyder på att de ledande företrädarna inte förstår frågans allvar. Var och en har givetvis rätt att initiera en debatt om inklusivt språk. Att i ett cirkulär, ställt till Svenska kyrkans alla församlingar, göra en teologisk bearbetning av kollektbönen på dagen för Treenighetens firande har en helt annan dignitet: Som kyrkan ber och firar sin liturgi, så tror hon. Den gemensamma bönen får aldrig göras till platsen för teologiskt »provttänk» efter en prästs eget gottfinnande och i motsättning till det som är den kristna trons fundament. När Kyrkokansliet väljer att omarbete Kollektbönen eller Dagens bön för just Heliga Trefaldighetsdag kastar det århundraden eller årtusenden av kristen reflektion, teologisk tankemöda och ekumenisk konsensus över ända.

Kansliet motiverar på ett uppseendeväckande sätt sin nyteologi med att det finns en lång tradition av att använda begrepp som »bröder och systrar, vänner och syskon» i missionshistorien och bland kyrkor i Syd. Men nu var det inte tilltalet av medkristna eller medmänniskor som en rad personer i tidningar, sociala medier och domkapitelsanmälan haft synpunkter på. Den formen av inklusivt språk använde även Mästaren själv när han sade: »Den som gör min himmelske faders vilja är min bror och syster och mor.» Kritiken gällde Kyrkokansliets nyformulering av Gudsnamnet, av läran om Gud och om Treenigheten. Den klassiska trinitariska formuleringen, Fader, Son och Helig Ande, som överlämnats till oss av Jesus, förvandlas till en tidstypisk utsaga präglad av en tendentiös teologi. Nyformuleringen är inte godkänd av Svenska kyrkan, den saknar förankring i såväl Bibeln som bekännelseskrifterna och är ekumeniskt ytterligt apart.

I kommentaren från Svenska kyrkans internationella arbete framhålls vidare att cirkuläret inte varit bindande. Det är lyckligtvis sant. Få församlingar lär ha använt sig av den föreslagna bönen. Men avsikten var givetvis att denna, som tillställdes Svenska kyrkans alla församlingar, skulle få så stor spridning som möjligt. Vare sig den utsända bönen är ett hastverk eller resultatet av lång tankemöda är skadan lika stor.

I den tidiga kyrkan prövades varje ord, varje utsaga om den Treenige Guden, i sekler innan de apostoliska och nicenska trosbekännelserna fick sin slutgiltiga form. I det aktuella kollekt-cirkuläret tas ingen hänsyn till detta. Viktigare tycks vara att driva korrekthetens karakteristiska signalord. I ett internationellt kyrkligt perspektiv skulle bönen sannolikt betraktas som heresi och som ett starkt avsteg från det ekumeniskt gemensamma.

Kritiken har formulerats väl med följande ord: »Människan har rätt att ge namn åt skapelsen. Skaparens namn får hon nöja sig med att ta emot.» Så tänker inte de som kämpar i fronten för en ny teologi. Kollektcirkuläret blev ett medel för att föra ut denna alternativa nyteologi, häpnadsväckande nog i tron att det skulle ge mer pengar till det internationella arbetet. Avsikten sades vara att så många som möjligt ska känna att de vill delta i och stödja arbetet. Svenska kyrkans internationella arbete kan i det stycket ha gjort en allvarlig missbedömning. Mångåriga understödjare har sedan barndomens söndagsskola med glädje och frimodighet bidragit till Svenska kyrkans mission. Många trodde att även Svenska kyrkans internationella arbete, som en fortsättning på missionsarbetet, i ord, bön och handling ville nå ut med evangeliet om Gud treenig, Fader, Son och Ande. I den tron har man uppmuntrat nya generationer till ett fortsatt givande.

Detta tycks ha varit en naiv hållning. Kyrkans treenighetstro är av kyrkokansliets företrädare övergiven (med nyspråkets ord »breddad»). Konsekvent med denna nyteologi väljer kollektcirkuläret även att ta bort kollektbönens ord om försoningen. En sannolik tolkning är att kansliet uppfattar talet om att »vittna om försoningens hemlighet» som alltför exkluderande i relation till andra religioner. I talet om försoning framställs Kristus som vägen till liv för alla människor. »Ty Gud försonade hela världen med sig genom Kristus». Detta har, som ett utflöde av kärlekens uppdrag, varit en djup drivkraft för Svenska kyrkans missionsarbete liksom för alla missioner. För Svenska kyrkans internationella arbete tycks det inte längre önskvärt eller möjligt att tala på det sättet.

Möjligen kommer ledningen för arbetet till insikt om det grova övertramp som begåtts och väljer att markera ett kraftigt avstånd från kollektcirkulärets utformning. I annat fall är det uppenbart, att det finns åtskilliga alternativa mottagare för den som vill stödja internationell mission och diakoni. I vilken mån ett fortsatt givande till Svenska kyrkans internationella arbete kommer att uppfattas som önskvärt och möjligt är i hög grad beroende av hur dess ledning kommer att agera med anledning av det inträffade.